

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра соціальної роботи та педагогіки вищої школи

СИЛАБУС

вибіркової навчальної дисципліни

Етика соціальної роботи

(назва дисципліни)

підготовки _____ бакалавр _____

(назва освітнього ступеня)

спеціальності _____ 232 Соціальне забезпечення _____

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми

Соціальне забезпечення

(назва освітньо-професійної програми)

Силабус навчальної дисципліни «Етика соціальної роботи» підготовки бакалавра, галузі знань 23 «Соціальна робота», спеціальності 232 «Соціальне забезпечення», за освітньо-професійною програмою «Соціальне забезпечення».

Розробник: Сушик Н. С., доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи, кандидат педагогічних наук, доцент,

Силабус навчальної дисципліни затверджений на засіданні кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи

протокол № 13 від 03 лютого 2021 р.

Завідувач кафедри:

(доц. Чернета С. Ю.)

I. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Характеристика навчальної дисципліни «Етика соціальної роботи» для денної форми навчання

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	23 «Соціальна робота», 232 «Соціальне забезпечення», «Соціальне забезпечення»? Бакалавр	Вибіркова
Кількість годин / кредитів 150 год. / 5 кредитів		Рік навчання 2 курс
		Семестр 3-ий
ІНДЗ: немає		Лекції 32 год.
		Практичні (семінарські) 32 год.
		Самостійна робота 76 год.
		Консультації 10 год.
	Форма контролю залік	
Мова навчання	Українська	

II. Інформація про викладача (-ів)

Прізвище, ім'я та по батькові Сушик Наталія Степанівна

Науковий ступінь кандидат педагогічних наук

Вчене звання доцент

Посада доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи

Контактна інформація (тел.: 0677852095)

email: nataliasushyk@gmail.com

Дні занять (згідно розкладу) <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу

Навчальна дисципліна «Етика соціальної роботи» відноситься до циклу вибіркової дисципліни підготовки бакалавра, галузі знань 23 «Соціальна робота», спеціальності 232 «Соціальне забезпечення», за освітньо-професійною програмою «Соціальне забезпечення», спрямована на формування етичної компетентності фахівців із соціальної роботи.

2. Пререквізити (попередні курси, на яких базується вивчення дисципліни) «Основи соціальної роботи».

3. Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Етика соціальної роботи» є сформувати етичну компетентність фахівців із соціальної роботи.

Завданнями навчальної дисципліни «Етика соціальної роботи» є сформулювати:

1) систему цінностей, ціннісних орієнтацій, переконань, знань з етики та деонтології соціальної роботи;

2) мотивацію до здійснення етичних професійних дій, спрямованих на благополуччя особи, сім'ї, громади, суспільства;

3) уміння, навички застосовувати етичні стандарти поведінки в соціальній роботі;

4) здатність реалізувати етичні принципи та норми етичної поведінки відповідно до професійних функцій, завдань.

Міждисциплінарні зв'язки навчальної дисципліни «Етика соціальної роботи» з теорією та технологіями соціальної роботи, профілактикою конфліктів у соціальній сфері.

4. Результати навчання (компетентності)

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності соціального забезпечення або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК4. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК10. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК12. Здатність працювати в команді.

ЗК13. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК14. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК15. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

ЗК16. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові компетентності (ФК)

ФК3. Здатність консультивати з питань соціального забезпечення різним групам населення, що опинилися у складних життєвих обставинах.

ФК5. Здатність до співпраці у міжнародному середовищі та розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

ФК13. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів у професійній діяльності.

ФК14. Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері.

ФК15. Здатність виявляти і залучати ресурси організацій партнерів з

соціальної допомоги для виконання завдань професійної діяльності.

Програмні результати навчання

Знання (ЗН)

ПРЗЗ. Використовувати базові знання про принципи державної соціальної політики та шляхи соціального забезпечення населення.

Уміння (У)

ПРУ6. Визначати зміст співпраці з організаціями та установами з метою залучення їх до соціального захисту населення.

ПРУ8. Демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

Комунікації (К)

ПРК2. Виявляти готовність до взаємодії з колегами по роботі, приймати управлінські рішення в організації роботи виконавців.

ПРК3. Пояснювати актуальні процеси у соціальній сфері та соціальному забезпеченні.

ПРК4. Ефективно працювати як індивідуально, так і у складі міждисциплінарної команди фахівців.

Автономія і відповідальність (АіВ)

ПРАіВ1. Визначати соціальні проблеми та потреби, причини їх виникнення, тенденції розвитку, наслідки, соціальний стан певних категорій населення.

ПРАіВ3. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.

5. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Етичні стандарти поведінки фахівців із соціальної роботи

Тема 1. Етична компетентність фахівців із соціальної роботи

Сутність, структура, зміст етичної компетентності фахівців із соціальної роботи. Критерії та рівні сформованості етичної компетентності фахівців із соціальної роботи.

Тема 2. Етика соціальної роботи

Причини етичної регламентації соціальної роботи. Етика соціальної роботи – відносно самостійний розділ етичної науки: об'єкт, предмет, мета, завдання. Основні категорії етики соціальної роботи: мораль, моральна свідомість, моральні відносини, моральна поведінка, професійний обов'язок, професійна відповідальність. Основні функції етики соціальної роботи.

Тема 3. Етика соціальної роботи: міжнародні принципи та стандарти

Етичні принципи в соціальній роботі. Основні види інтересів у соціальній роботі. Основні стандарти етичної поведінки фахівців із соціальної роботи. Стандарти етичної поведінки фахівців із соціальної роботи стосовно клієнтів. Стандарти взаємовідносин фахівців із соціальної роботи з агентствами й організаціями. Стандарти етичної поведінки фахівців із соціальної роботи у відносинах з колегами. Стандарти етичної поведінки фахівців із соціальної роботи стосовно професії.

Тема 4. Кодекс етики фахівців із соціальної роботи

Поняття про кодекс етики фахівців із соціальної роботи. Функції етичного кодексу фахівців із соціальної роботи. Основні джерела формування етичних норм соціальної роботи. Вимоги до етичного кодексу фахівців із соціальної роботи. Етичний кодекс фахівців із соціальної роботи як нормативна система.

Тема 5. Етичні аспекти деяких видів діяльності фахівців із соціальної роботи

Етичні аспекти досліджень у соціальній роботі. Принципи надання соціальних послуг та вимоги до роботи з отримувачами соціальних послуг. Зміст та етапи надання соціальних послуг фахівцями із соціальної роботи. Етичні аспекти взаємодії фахівців із соціальної роботи з клієнтами у процесі надання соціальних послуг.

Тема 6. Деонтологія окремих видів взаємодії в соціальній роботі

Поняття про деонтологію соціальної роботи. Відповідальність і обов'язок фахівців із соціальної роботи перед суспільством і державою. Відповідальність і обов'язок фахівців із соціальної роботи перед професією. Відповідальність і обов'язок фахівців із соціальної роботи перед колективом. Відповідальність і обов'язок фахівців із соціальної роботи перед клієнтами та їхнім оточенням.

Змістовий модуль 2. Професійна етика та спілкування в соціальній роботі

Тема 7. Спілкування як професійно-етичний феномен фахівців із соціальної роботи

Поняття, особливості, функції, види спілкування. Сутність, особливості діалогічного спілкування фахівців із соціальної роботи. Структура спілкування фахівців із соціальної роботи. Характеристика стилів спілкування фахівців із соціальної роботи. Методика формування індивідуального стилю спілкування. Прийоми, які забезпечують ефективність спілкування фахівців із соціальної роботи.

Тема 8. Активне слухання фахівців із соціальної роботи

Роль активного слухання в спілкуванні фахівців із соціальної роботи. Типи слухачів у спілкуванні. Характеристика видів активного слухання: рефлексивне та нерелфлексивне. Прийоми активного слухання (з'ясування, перефразування, резюмування, відображення почуттів, формулювання запитань і відповідей), умови їх ефективного використання. Рекомендації для оволодіння вміннями, навиками активного слухання.

Тема 9. Невербальні засоби спілкування фахівців із соціальної роботи

Характеристика невербальних засобів спілкування. Міміка людини. Пантоміміка людини: жести, постава, хода. Класифікація та характеристика жестів залежно від їх призначення. Типи постави людини. Типи ходи людини. Дистанція (просторова організація) спілкування.

Тема 10. Бар'єри у спілкуванні фахівців із соціальної роботи

Контакт у спілкуванні фахівців із соціальної роботи. Характеристика позицій у спілкуванні. Чинники, які сприяють або протидіють оптимальній взаємодії. Бар'єри в спілкуванні фахівців із соціальної роботи. Види бар'єрів (соціальний, психологічний, фізичний, естетичний, смисловий) та їх характеристика. Малоефективні моделі спілкування. Методика контактної взаємодії як ефективний спосіб подолання бар'єрів у спілкуванні.

Тема 11. Конфлікти у діяльності фахівців із соціальної роботи

Сутність і причини виникнення конфліктів у діяльності фахівців із соціальної роботи. Види конфліктів. Характеристика стратегій розв'язання конфліктів: конкуренція або суперництво, співробітництво, компроміс, уникнення, пристосування. Професійно-етичні стандарти поведінки фахівців із соціальної роботи в умовах конфлікту.

Тема 12. Майстерність фахівців із соціальної роботи у керуванні самопочуттям

Сутність, етапи виникнення емоцій та почуттів людини. Причини виникнення стресових ситуацій у діяльності фахівців із соціальної роботи. Професійне вигорання фахівців із соціальної роботи. Рекомендації щодо профілактики професійного вигорання фахівців із соціальної роботи.

6. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 2

Структура навчальної дисципліни «Етика соціальної роботи» для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек-ції	Практ. занят.	Сам. роб.	Консу-льтації	Форма контролю/ Бали
Змістовий модуль 1. Етичні стандарти поведінки фахівців із соціальної роботи						
Тема 1. Етична компетентність фахівців із соціальної роботи	8	2	–	6	–	Т/МКР1
Тема 2. Етика соціальної роботи	8	2	–	6	–	Т/МКР1
Тема 3. Етика соціальної роботи: міжнародні принципи та стандарти	11	2	2	6	1	ІРС/ДС/ РМГ/ 3 бали
Тема 4. Кодекс етики фахівців із соціальної роботи	14	2	4	7	1	ІРС/ДС/ РМГ/ 6 балів
Тема 5. Етичні аспекти деяких видів діяльності фахівців із соціальної роботи	14	2	4	7	1	ІРС/ДС/ РМГ/ 4 бали

Тема 6. Деонтологія окремих видів взаємодії в соціальній роботі	11	2	2	6	1	ІРС/ДС/ РМГ/ 3 бали
Разом за модулем 1	66	12	12	38	4	16
Змістовий модуль 2. Професійна етика та спілкування в соціальній роботі						
Тема 7. Спілкування як професійно-етичний феномен фахівців із соціальної роботи	13	4	2	6	1	ІРС/ДС/ РМГ/ 3 бали
Тема 8. Активне слухання фахівців із соціальної роботи	11	2	2	6	1	ІРС/ДС/ РМГ/ 3 бали
Тема 9. Невербальні засоби спілкування фахівців із соціальної роботи	14	2	4	7	1	ІРС/ДС/ РМГ/ 6 балів
Тема 10. Бар'єри у спілкуванні фахівців із соціальної роботи	15	4	4	6	1	ІРС/ДС/ РМГ/ 4 бали
Тема 11. Конфлікти у діяльності фахівців із соціальної роботи	16	4	4	7	1	ІРС/ДС/ РМГ/ 4 бали
Тема 12. Майстерність фахівців із соціальної роботи у керуванні самопочуттям	15	4	4	6	1	ІРС/ДС/ РМГ/ 4 бали
Разом за модулем 2	84	20	20	38	6	24
Види підсумкових робіт						Бали
Модульна контрольна робота 1						30
Модульна контрольна робота 2						30
Всього годин / Балів	150	32	32	76	10	100

Форма контролю*: ІРС – індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, ДС – дискусія, МКР – модульна контрольна робота, Т – тести.

7. Завдання для самостійного опрацювання

Кожному студенту потрібно визначити та підготувати презентацію етичних стандартів надання соціальних послуг різним цільовим групам клієнтів згідно з переліком Державних стандартів соціальних послуг:

1. Державний стандарт **соціальної послуги профілактики** (наказ Міністерства соціальної політики України від 10.09.2015 № 912) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1155-15>

2. Стандарт надання послуг із соціальної профілактики торгівлі людьми (наказ Міністерства соціальної політики України 30.07.2013 № 458) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1327-13>

3. Стандарт надання соціальних послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми (наказ Міністерства соціальної політики України від 30.07.2013 № 458) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1328-13#n4>

4. Стандарт надання соціальних послуг із соціальної інтеграції та реінтеграції дітей, які постраждали від торгівлі людьми (наказ Міністерства соціальної політики України від 30.07.2013 № 458) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1329-13#n4>

5. Державний стандарт соціальної послуги соціальної інтеграції випускників інтернатних закладів (установ) (наказ Міністерства соціальної політики України від 29.06.2016 № 1067) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1367-16>

6. Державний стандарт соціальної адаптації (наказ Міністерства соціальної політики України від 18.05.2015 № 514) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0665-15>

7. Примірний галузевий стандарт надання соціальних послуг з соціальної адаптації учнів та випускників закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа (наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 21.12.2009 № 4389) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v4389712-09>

8. Державний стандарт соціальної послуги консультування (наказ Міністерства соціальної політики України від 02.07.2015 № 678) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0866-15>

9. Державний стандарт соціальної послуги представництва інтересів (наказ Міністерства соціальної політики України від 30.12.2015 № 1261) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0127-16>

10. Державний стандарт кризового та екстреного втручання (наказ Міністерства соціальної політики України від 01.07.2016 № 716) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-16>

11. Державний стандарт соціальної послуги посередництва (медіації) (наказ Міністерства соціальної політики України від 17.08.2016 № 892) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1243-16>

12. Державний стандарт соціальної послуги соціального супроводу при працевлаштуванні та на робочому місці (наказ Міністерства

соціальної політики України від 21.09.2016 № 1044) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1359-16?lang=ru>

13. Державний стандарт **соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах** (наказ Міністерства соціальної політики України від 31.03.2016 № 318) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0621-16>

14. Державний стандарт **соціального супроводу сімей, у яких виховуються діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування** (наказ Міністерства соціальної політики України від 11.08.2017 № 1307) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1089-17>

15. Державний стандарт **догляду вдома** (наказ Міністерства соціальної політики України від 13.11.2013 № 760) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1990-13>

16. Державний стандарт **денного догляду** (наказ Міністерства соціальної політики України від 30.07.2013 № 452) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1363-13>

17. Державний стандарт **паліативного догляду** (наказ Міністерства соціальної політики України від 29.01.2016 № 58) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0247-16>

18. Державний стандарт **стаціонарного догляду за особами, які втратили здатність до самообслуговування чи не набули такої здатності** (наказ Міністерства соціальної політики України від 29.02.2016 № 198) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0432-16>

19. Державний стандарт **соціальної інтеграції та реінтеграції бездомних осіб** (наказ Міністерства соціальної політики України від 19.09.2013 № 596) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1671-13>

20. Державний стандарт **надання притулку бездомним особам** (наказ Міністерства соціальної політики України від 13.08.2013 № 495) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1447-13>

21. Державний стандарт **підтриманого проживання бездомних осіб** (наказ Міністерства соціальної політики України від 03.04.2015 № 372) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0458-15>

IV. Політика оцінювання

Якщо студент пройшов дистанційне навчання, взяв участь у вебінарах, конференціях, інших формах здобуття професійних компетентностей, які підтверджені сертифікатами, згідно до мети та завдань навчальної дисципліни «Етика соціальної роботи», то йому зараховується один бал за кожну годину (кількість годин визначена сертифікатом участі) за підсумковий модульний

контроль.

Таблиця 3

Розподіл балів з навчальної дисципліни «Етика соціальної роботи» для денної форми навчання

Поточний контроль (мах = 40 балів)										Модульний контроль (мах = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1										Модуль 2		
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2						МКР 1	МКР 2	100
T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	30	30	
3	6	4	3	3	3	6	4	4	4			

V. Підсумковий контроль

Формою підсумкового семестрового контролю є залік і у випадку незадовільної підсумкової оцінки, або за бажанням підвищити рейтинг, студент може добрати бали, виконавши підсумковий тест.

VI. Шкала оцінювання

Таблиця 4

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 – 81	Добре
67 – 74	Задовільно
60 – 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Арсенина О. В. Этические основы социальной работы : курс лекций / О. В. Арсенина ; Владим. гос. ун-т им. А. Г. и Н. Г. Столетовых. – Владимир : Изд-во ВлГУ, 2014. – 72 с.

2. Байдарова О. О. Рефлексивні компоненти взаємодії соціального працівника і клієнта у процесі соціального втручання / О. О. Байдарова // Практична психологія та соціальна робота. – 2007. – № 4. – С. 4–9.

3. Васюта О. І. Професійне становлення фахівця із соціальної роботи / О. І. Васюта (Тополь) // Вісник Чернігівського національного педагогічного

університету імені Т. Г. Шевченка. – Чернігів, 2010. – Серія «Педагогічні науки». – С. 122–125.

4. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: навч. посіб. / Н. П. Волкова. – К.: Видавничий центр «Академія», 2006. – 256 с.

5. Державний стандарт соціальної послуги посередництва (медіації), затверджено Наказ Міністерства соціальної політики України 17.08.2016 № 892 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1243-16>

6. Джонсон, Девід В. Соціальна психологія: тренінг міжособистісного спілкування / Джонсон, Девід В. – К.: Академія, 2003. – 288 с.

7. Документ міжнародної асоціації шкіл соціальної роботи щодо досліджень у соціальній роботі // Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму. – 2017. – № 3. – С. 93–94.

8. Етика соціального працівника // Соціальна робота в Україні: навч. посіб. / І. Д. Зверева, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко та ін.; за заг. ред.: І. Д. Зверевої, Г. М. Лактіонової. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – С. 234–255.

9. Етика соціальної роботи // Сімейно орієнтована соціальна робота: практичні аспекти. Конспект лекцій / за заг. ред. В. О. Кузьмінського, С. С. Лукашова. – К.: Молодь, 2010. – С. 27–46.

10. Етичний кодекс працівників виконавчих органів Луцької міської ради [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://www.lutskrada.gov.ua/pages/etychnyi-kodeks>

11. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України. Наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 09.09.2005 р. № 1965 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/rada/show/v1965643-05>

12. Етичні засади проведення соціальних досліджень серед дітей в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.unicef.org/ukraine/ukr/ethnic_principles.pdf

13. Жевакіна Н. В. Особливості виникнення і перебігу конфліктів у соціальній роботі / Н. В. Жевакіна // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2014. – № 4 (287). – С. 31–37.

14. Зайченко І. В. Етика соціальної роботи [Текст] : навч. посібник для студ. ВНЗ спец. «Соціальна робота» / І. В. Зайченко ; Чернігівський держ. ін-т права, соціальних технологій та праці. – Чернігів : [б.в.], 2008. – 274 с.

15. Иванова, О. А. Конфликтология в социальной работе : учебник и практикум для академического бакалавриата / О. А. Иванова, Н. Н. Суртаева. – М. : Издательство Юрайт, 2015. – 282 с.

16. Інтегровані соціальні служби: теорія, практика, інновації: навч.-метод. комплекс / під заг. ред. І. Д. Зверевої, Ж. В. Петрочко – К.: Фенікс, 2007. – С. 21–23.

17. Іщук С. В. Етика соціальної роботи: опорні конспекти / С. В. Іщук. – Тернопіль: ТДПУ, 2003. – 108 с.

18. Компетентность в деловом общении : практическое пособие для лидеров общественных организаций / Л. Валовая, М. Варбан, А. Довбах. – К. : [б.в.], 2012. – 124 с.
19. Краснова Н. П. Причины конфліктів у діловому спілкуванні / Краснова Н. П. // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2013. – № 1. – С. 18–26.
20. Лаврецький Р. В. Професійна етика соціального працівника в сучасній Польщі / Р. В. Лаврецький, М. Я. Нагірняк // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2013. – № 3-4. – С. 177–185.
21. Матійків І. М. Тренінг емоційної компетентності: навч.-метод. посібник / автор І. М. Матійків – К.: Педагогічна думка, 2012. – 112 с.
22. Махова Н. П. Професійно-етическіе основи соціальної роботи: учебное пособие / Н. П. Махова, В. А. Филатов. – Омск: Изд-во ОмГТУ, 2003. – 90 с.
23. Медведєва Г. П. Професійно-етическіе основи соціальної роботи: ученик для студ. высш. учеб.заведений / Г. П. Медведєва. – М.: Издательский центр «Академія», 2007. – 272 с.
24. Олійник К. С. Професійна етика та спілкування в соціальній роботі / К. С. Олійник // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. – 2014. – Вип. 33. – С. 126–128.
25. Політка якості Луцької міської ради [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://www.lutskrada.gov.ua/pages/polityka-iaкости>
26. Професійна компетентність фахівців із соціальної роботи щодо підтримки вразливих сімей з дітьми // Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посіб. у 2-х ч.; Ч. І. Сучасні орієнтири та ключові технології / З. П. Кияниця, Ж. В. Петрочко. – К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. – С. 65–110.
27. Рибалка С. В. Мова міміки, поглядів, жестів / С. В. Рибалка. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2006. – 224 с.
28. Сесія 4. Збір інформації про сім'ю, етичні норми в роботі соціального педагога // Право дитини на сім'ю. Тренінговий курс для спеціалістів соціальної сфери / автори упорядники: С. Ю. Буров, Т. В. Війцях, Є. В. Дубровська та ін.; за заг. ред. Г. М. Лактіонової. – К.: [б.в.], 2007. – С. 389–393.
29. Синдром вигорання / виснаження. Причини та симптоми синдрому вигорання / виснаження. Шляхи профілактики професійного вигорання // Запобігання інституціалізації дітей раннього віку. Інноваційні технології соціальної роботи з профілактики відмов від новонароджених дітей: метод. посібн. / за заг. ред. І. Д. Зверєвої, Ж. В. Петрочко. – К.: Століття, 2008. – С. 227–230.
30. Спіріна Т. П. Формування етичних засад професійної діяльності майбутніх соціальних працівників / Т. П. Спіріна // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка : зб. наук. пр. / за ред. : В. С. Курило, С. Я. Харченко, С. В. Харченко. – Луганськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2014. – С. 121–132.

31.Сушик Н. С. Сутність, структура, зміст етичної компетентності фахівців із соціальної роботи / Н. С. Сушик // Актуальні проблеми педагогічної освіти: європейський і національний вимір: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (31 травня – 1 червня 2018 р.) / А. В. Лякішева (заг. ред.), П. М. Гусак, І. Б. Кузава та ін. – у 2 т. – Т. 2 (М-Я). – Луцьк: ФОП Покора І. О., 2018. – С. 165–169.

32.Сушик Н. Соціальна профілактика професійного вигорання соціальних працівників / Н. Сушик, А. Садула // Педагогіка [Текст] : зб. наук. пр. : [матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції науковців, аспірантів та студентів «Актуальні проблеми педагогіки, соціальної роботи та спеціальної освіти» (13 травня 2019 р.)] / за ред. П. М. Гусака, А. В. Лякішевої та Н. І. Корпач. – Луцьк : Вежа-Друк. – 2019. – С. 236–240.

33.Сушик Н. Сутність і фактори професійного вигорання соціального працівника / Н. Сушик // Актуальні проблеми педагогічної освіти : європейський і національний вимір : Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (28-29 травня 2019 року) / за заг. ред. А. В. Лякішевої. – Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2019. – С. 252–254.

34.Тофтул М. Г. Сучасний словник з етики : словник / М. Г. Тофтул. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 416 с.

35.Федорчук В. М. Тренінг особистісного зростання : навч. посіб. / В. М. Федорчук – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 250 с.